

Správa o plnení úloh

z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 - 2023

Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 - 2023 (ďalej len „národný program“), bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky (SR) č. 495 zo 6. novembra 2018. Jeho cieľom bolo zavedenie koordinovaného systému s cieľom znižovania trestnej činnosti obchodovania s ľuďmi, t. j. zúženie priestoru pre páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi s ohľadom na aktuálne trendy a vývoj situácie v predmetnej oblasti, čo v sebe zahŕňa orientáciu na páchatel'a a potenciálne obeť. Na to, aby sa zabezpečilo pokrytie oboch strán, bolo potrebné zamerať sa aj na posilnenie existujúcich nástrojov, ktoré sa dlhoročnou praxou osvedčili, ako aj na nové nástroje boja proti obchodovaniu s ľuďmi, ktoré reflektovali na nové trendy v oblasti páchania trestnej činnosti.

V súlade s plnením úlohy B.5 uznesenia vlády SR č. 495/2018 bola spracovaná Správa o plnení úloh z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 - 2023 s cieľom poskytnutia uceleného prehľadu o plnení stanovených úloh v hodnotiacom období rokov 2019 až 2023.

Podklady k vypracovaniu Správy o plnení úloh z Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 – 2023 poskytli zainteresované ústredné orgány štátnej správy, medzinárodná organizácia a mimovládne organizácie zastúpené v expertnej skupine pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (ďalej len „expertná skupina“), ktorá je zriadená pri Ministerstve vnútra SR a jej predsedníčkou je 1. štátna tajomníčka Ministerstva vnútra SR, ktorá je zároveň aj Národnou koordinátorkou pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

Akčný plán boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 až 2023, ktorý tvoril druhú časť národného programu zadefinoval strategické ciele, konkrétne ciele a aktivity, ktoré sa v predmetnom období mali plniť. Celkom bolo zadefinovaných 21 úloh tak, aby pokryli celé spektrum obchodovania s ľuďmi. Plnenie úloh bolo v hodnotenom období priebežne monitorované a vyhodnocované. Každoročne bola o stave plnenia úloh informovaná expertná skupina pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi a spracovaný podrobný ročný prehľad plnenia úloh. Z celkového počtu úloh akčného plánu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2019 až 2023 bolo 6 úloh s termínom plnenia – priebežne, 1 úloha s termínom plnenia každoročne a 14 úloh bolo termínovaných. Počas rokov 2019 až 2023 bolo všetkých 21 úloh splnených. Rozpis plnenia jednotlivých úloh s uvedením spôsobu plnenia počas rokov 2019 až 2023 je uvedený v prílohe správy.

Obchodovanie s ľuďmi predstavuje trestnú činnosť s presahom cez štátne hranice SR. Boj proti závažnej trestnej činnosti, pri ktorom dochádza k markantnému porušovaniu základných ľudských práv a slobôd, je pre Európsku úniu (EÚ) prioritou¹. Aktívne pôsobenie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi je aj pre SR, ako aj pre medzinárodné organizácie a spoločenstvá, výzvou a stanoveným cieľom.

Napriek pokroku dosiahnutému v ostatných rokoch sa javí táto hrozba naďalej vysoká. Veľké výzvy a krízy, na ktoré musela SR reagovať a vysporiadať sa s nimi, najmä pandémie

¹ Oznámenie o stratégii EÚ v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2021 – 2025, [COM\(2021\) 171 final](#); závery Rady z 26. mája 2021, ktorými sa stanovujú priority EÚ v boji proti závažnej a organizovanej trestnej činnosti na roky 2022 – 2025 prostredníctvom Európskej multidisciplinárnej platformy proti hrozbám trestnej činnosti (EMPACT).

COVID-19 a ruská agresia voči Ukrajine, mali negatívny vplyv aj na mieru zraniteľnosti ľudí voči vykorisťovaniu. Vojnový konflikt na Ukrajine od 24. februára 2022 spôsobil významný nárast počtu tranzitujúcich, ako aj na Slovensku ostávajúcích odídencom, z ktorých väčšinu tvoria ženy a deti. Táto nová situácia kladie pred SR dodatočné výzvy, a to najmä v oblasti zvýšeného rizika pracovného a sexuálneho vykorisťovania.

Podľa Hodnotenia hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti v EÚ z roku 2021² obchodovanie s ľuďmi predstavuje kľúčovú činnosť v rámci závažnej a organizovanej trestnej činnosti, a aj v dohľadnej budúcnosti je vysoký predpoklad, že hrozba bude naďalej pretrvávajúť³. SR, ako člen dôležitých medzinárodných organizácií a zoskupení (napr. Organizácia Spojených národov (OSN), Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), EÚ a Rada Európy), je viazaná záväzkami z medzinárodných dokumentov aplikovať do praxe prostredníctvom záväzných foriem vynucovania práva. Podľa najnovšej správy Medzinárodnej organizácie práce (ILO) k problematike obchodovania s ľuďmi z roku 2022, sa podľa odhadov v roku 2021 stalo obeťou obchodovania s ľuďmi (ďalej len „obeti“) takmer 50 miliónov osôb⁴.

V hodnotenom období sa SR orientovala na koordinovaný a účinný boj proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý podporoval proaktívny výkon činností všetkých subjektov v rámci znižovania rizík a predchádzania páchania trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj pri vytváraní podmienok pre poskytovanie podpory a pomoci obetiam a zabezpečenia ochrany ich základných ľudských práv, slobôd a dôstojnosti pri zohľadnení individuálnych potrieb každej osoby. Uvedené sa odporúča zachovať aj v ďalšom období pri pokračujúcom strategickom dokumente.

K odporúčaniam ďalšieho postupu je potrebné s ohľadom na plnenia vyššie uvedených úloh a potrieb aplikačnej praxe zaradiť kontinuálne osvedčené postupy, čím sa prispeje k eliminácii priestoru pre páchanie trestného činu obchodovania s ľuďmi, ako aj podpore mechanizmov na zabezpečenie pomoci a podpory obetiam, so zohľadnením odporúčaní adresovaných SR v rámci monitorovacích a hodnotiacich mechanizmov medzinárodných organizácií a spoločenstiev (ako napr. OBSE, skupina expertov Rady Európy pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), EÚ), či legislatívy iných krajín, ktorá vytvára podmienky na monitoring SR v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi⁵.

² Europol, Hodnotenie hrozieb závažnej a organizovanej trestnej činnosti v EÚ z roku 2021, dostupné online: [Serious and Organised Crime Threat Assessment \(SOCTA\) | Europol \(europa.eu\)](https://www.europol.europa.eu/serious-and-organised-crime-threat-assessment-socta).

³ Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Správa o pokroku dosiahnutom v boji proti obchodovaniu s ľuďmi (štvrtá správa), publikovaná 19.12.2022.

⁴ Globálne odhady k modernému otroctvu: Nútená práca, Nútené sobášne, ILO, 2022 dostupné online: https://www.ilo.org/global/topics/forced-labour/publications/WCMS_854733/lang--en/index.htm.

⁵ Napríklad Zákon Spojených štátov amerických (USA) o ochrane obetí obchodovania s ľuďmi z roku 2000 v znení neskorších predpisov (ďalej len „TVPA“) ukladá ministrom zahraničných vecí USA povinnosť predložiť každoročne výročnú správu Kongresu USA. Cieľom tejto správy je podnecovať aktivitu a vytvárať medzinárodné partnerstvá v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Prístup vlády USA k boju proti obchodovaniu s ľuďmi je v súlade s TVPA a Protokolom o prevencii, potláčaní a trestaní obchodovania s ľuďmi, najmä so ženami a deťmi, ktorý dopĺňa Dohovor OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu (všeobecne známy ako „Palermský protokol“). Každá krajina, na ktorú sa vzťahujú minimálne štandardy TVPA, musí byť zahrnutá do výročnej správy a priradená k jednej z troch úrovní alebo na zoznam sledovaných krajín. Súčasťou Správy je aj odporúčaný akčný plán načrtávajúci kľúčové oblasti k dosiahnutiu minimálnych štandardov pre potláčanie obchodovania s ľuďmi vymedzených v TVPA. Podľa hodnotenia americkej administratívy v podobe Správy o obchodovaní s ľuďmi 2023 (tzv. TIP správa), SR zatiaľ v plnej miere nespĺňa minimálne štandardy pre potláčanie obchodovania s ľuďmi, no intenzívne sa o to usiluje. TIP správa je každoročne publikovaná. <https://www.state.gov/reports/2022-trafficking->

Medzi najzásadnejšie odporúčania zaradujeme

- a) Zabezpečenie včasnej identifikácie obetí a zlepšenie kvality poskytovaných služieb obetiam,
- b) Skvalitnenie procesu trestného konania,
- c) Napredovanie v oblasti spolupráce, ako aj
- d) Efektívnejšie využívanie nástrojov prevencie zintenzívnením jej podpory a realizácie.

Podnetom vypracovania materiálu je úloha B.5. uznesenia vlády SR č. 495/2018. Zo znenia citovanej úlohy vyplýva predložiť vláde nielen správu, ale aj návrh na aktualizáciu národného programu na ďalšie obdobie. Uznesením vlády SR č. 522 z 18. októbra 2023 bol schválený v poradí šiesty strategický dokument SR pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi, a to Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2024 – 2028.